

ВНУТРІШНІЙ АУДИТ ПОДАТКОВИХ ПЛАТЕЖІВ ПІДПРИЄМСТВА: ОЦІНКА НЕОБХІДНОСТІ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТА СКЛАДНОЩІ ОРГАНІЗАЦІЇ

Внутрішній аудит є суттєвим чинником якості контрольних функцій, здійснюваних платником податків, спираючись на внутрішні ресурси. Незалежному аудиторіві рекомендується ознайомитися з положенням про службу внутрішнього аудиту (контролю, моніторингу) і фактично виконуваними функціями такого підрозділу шляхом аналізу звітів підрозділу про виконану роботу.

Незважаючи на те, що Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг (далі – МСА) за своєю суттю призначені для рекомендацій аудиторам з перевірки фінансової звітності, окремі їхні положення доцільно використовувати і при перевірках податків (зборів) зовнішнім аудитором. Це пояснюється аналогічністю багатьох технічних, процедурних питань в зазначених видах перевірок. До таких аналогій слід віднести і питання взаємодії зовнішнього і внутрішнього аудиторів.

Профільний МСА 610 «Використання роботи внутрішніх аудиторів» надає рекомендації щодо відносин між внутрішнім і зовнішнім аудитором. Стандарт також визначає доцільність та обсяг використання роботи внутрішнього аудитора. У разі посилання зовнішнім аудитором на використання інформації внутрішнього аудиту відповідальність за її достовірність несе зовнішній аудитор.

В багатьох випадках в практиці відділи внутрішнього аудиту не перевіряють операції оподаткування або не складають звіти про таку роботу. У таких випадках ступень довіри аудитора до системи внутрішнього контролю підприємства знижується.

В окремих підприємствах контрольні служби «маскують» під іншими назвами, наприклад, моніторингу, виробничого контролю тощо. Такі рішення керівництво в багатьох випадках пояснює небажанням надавати матеріали внутрішніх перевірок податковим інспекторам. Проте незалежному аудитору такі матеріали, як правило, надаються, що підвищує якість перевірок.

Особливості внутрішнього контролю проявляються у тих підприємств, які передають частину облікових і контрольних функцій на обслуговування іншою організацією – у формі аутсорсингу. За таких умов слід керуватися МСА 402 «Аудиторські міркування стосовно суб'єктів господарювання, які звертаються до організацій, що надають послуги».

Цей МСА розглядає відповідальність аудитора у випадках, якщо суб'єкт господарювання використовує послуги сторонніх організацій. В МСА 402 наведені приклади щодо надання послуги з дотримання податкового законодавства (податковий консалтинг) або контролю за зберіганням активів. До цього можна додати послуги з аутсорсингу. Послуги, що надає стороння організація, є частиною інформаційної системи користувача-замовника аудиту.

Однією з вимог цього МСА є розуміння аудитором сутності послуг, що надаються сторонніми організаціями. Зокрема, згідно з п. 11 МСА 402 аудитор повинен визначити ступінь впливу на доречні для аудиту заходи внутрішнього контролю користувача. При цьому в п. 16-17 цього МСА рекомендується застосовувати відповідні тести заходів внутрішнього контролю.

По завершенні підготовчого етапу аудитор резюмує позитивні та негативні чинники, які впливають на якість системи внутрішнього контролю платника податків. Таку оцінку доцільно давати по кожному податку (збору) та в цілому по системі внутрішнього контролю процесу оподаткування. Узагальнююча оцінка може бути простою або складною. В першому варіанті її доцільно представити характеристиками типу «ефективна», «не ефективна». В другому варіанті ефективність бажано виражати у балах. Кожен аудитор обирає той варіант оцінки, який вважає за більш обґрунтованим та доречним.

На етапі перевірки податків (зборів) зовнішньому аудитору рекомендується використати конкретні роботи внутрішнього аудитора. При цьому доцільно керуватися пунктами 11 і 12 МСА 610, які надають «матрицю» вимог до перевірки матеріалів внутрішнього аудиту. Такі процедури відповідно до пункту Д6 МСА 610 можуть включати:

- аудит уже перевірених статей;
- перевірку інших подібних статей;
- спостереження за виконанням процедур внутрішніми аудиторами.

Рис 1. Послідовність проведення внутрішнього аудиту податків на підприємстві

В підсумку зовнішній аудитор має зібрати переконливі свідчення щодо ефективності (неефективності) системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання. Значну роль при цьому відіграють матеріали внутрішнього аудиту. Ступінь його переконання впливає як на зміст аудиторських процедур, так і тип звіту належного аудитора щодо системи оподаткування або стану нарахунків та розрахунків по окремих податках і зборах підприємства (організації).

Література:

1. Адамик О.В. Внутрішньогосподарський контроль податкових розрахунків: організація та методика здійснення // Наука молода: зб. наук. праць. молод. вчених Терноп. нац. екон. ун-ту. – 2005. – №3. – С.116-121,
2. Адамик О.В. Податкове планування: Навчальний посібник. –

Тернопіль: ТАНГ, 2005. – 150 с.

3. Адамик О.В. Способи формування в обліку податкового зобов'язання з податку на прибуток // Економіка. Фінанси. Право. – 2002. – №1. – С. 20-25

4. Малишкін О. І. Аудит оподаткування: вимоги до системи внутрішнього аудиту// Незалежний аудитор. – 201

5. Малишкін О. І. Оцінка системи внутрішнього контролю платника податків // Бухгалтерський облік і аудит. – 2014. – №11. – С. 9-16

6. Панасюк В.М., Ковальчук Є.К., Бобрівець С.В. Податковий облік: організація, нормативне забезпечення, податкові розрахунки, звітність. – Тернопіль : Астон, 2003. – 360 с.

7. Саченко С.І., Будник Л.А. Внутрішній контроль як засіб підвищення економічної безпеки бізнесу // Галицький економічний вісник. – 2011. – С. 191-194

8. Таратута Л. В. Методика аудиту розрахунків податку на прибуток / Сталий розвиток економіки / Л.В. Таратута, І.С. Двуреченська // Всеукраїнський науково-виробничий журнал. – 2011. – С. 166–173.